

Kulttuurinen kestävyyismurros yhteisenä tavoitteena

Pauliina Latvala-Harvilahti

Kulttuuriperinnön tutkimuksen dos.
Tieteen ja toivon talo (Puistotie 4, Hki)
pauliina.latvala-harvilahti@utu.fi

**Pohjois-Pohjanmaan Kulttuurifoorumi
Oulun musiikkikeskus 23.3.2023.**

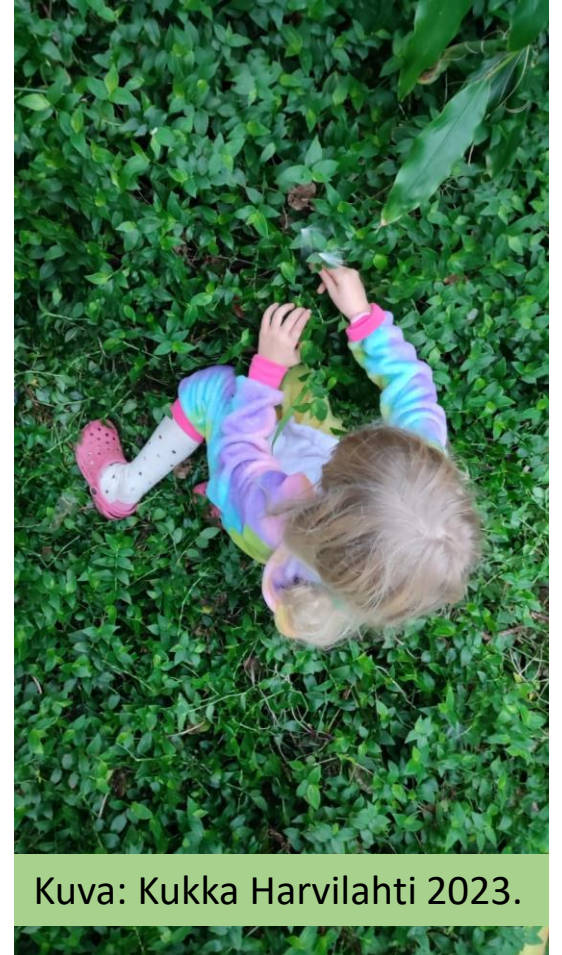
Globaalit ekologiset haasteet ja Suomi

Kestämätön elämäntapa kiihdyttää luontokatoa ja ilmastonmuutosta. Globaalit ekologiset ongelmat vaarantavat elämän olosuhteita (esim. Steffen et al. 2015).

Suomi ylikuluttavien maiden kärkijoukossa. (SYKE 2021, 11.)
Ylikulutuspäivä Suomessa jo keväisin.

Suurimmat syyt: 1. Energiantuotanto 2. Liikenne 3.
Ruoantuotanto.

Suomen Kestävyyspaneeli: *Kuusi polkua kestävyteen* (2020):
"Hyvinvointiyhteiskuntaa on kehitettävä niin, että se tarjoaa kaikille mahdollisuuden osallistua kestävyysmurroksen läpiviemiseen."

Kuva: Kukka Harvilahti 2023.

Kulttuuriperintöbarometri (2021)

- Tärkeimmäksi vaalittavaksi kulttuuriperinnöksi mainittiin **luontoympäristö.**

Kulttuurinen kestävyyismurros

Kestävyyismurros

- nähdään välttämättömänä YK:ssa ja EU:ssa.
- syvällinen muutos yhteiskunnassa, jonka seurauksena omaksutaan kestävä – *planetaarisiin rajoihin asettuva* – elämäntapa.

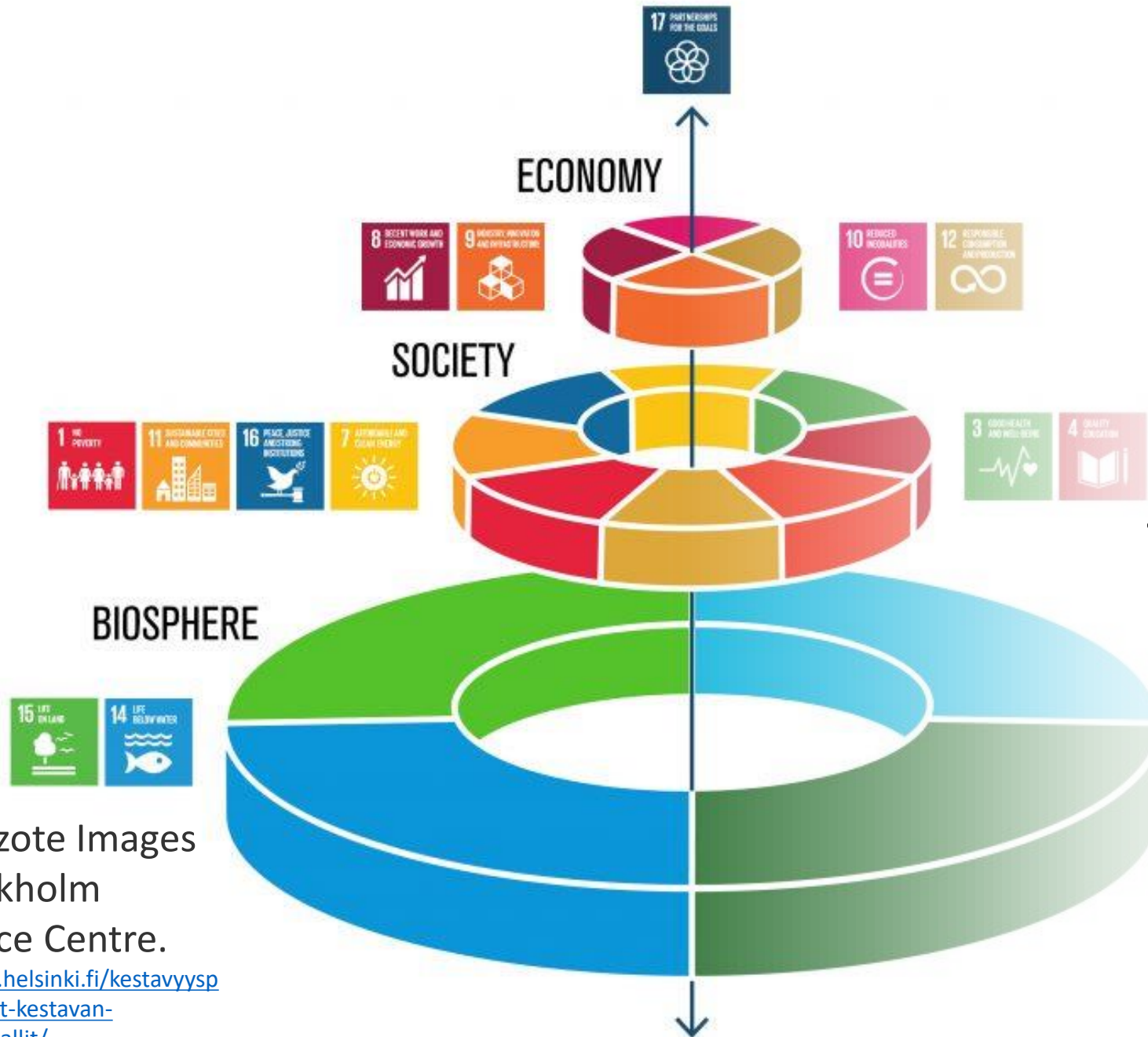
Kulttuurinen kestävyyismurros

- oleellinen globaalin kestäväyyismurroksen toteuttamisessa.
- maailmankuvien, arvojen ja käytänteiden muuttuminen.
- eettiseen toteuttamiseen kuuluu vapaaehtoinen osallisuus.

Siivonen et al. 2022, 202; Siivonen 2022, 456; SYKE 2021; *Kuusi polkua kestäväyyteen* (2020).

Agenda2030 -tavoitteet

"Tietoon ja yhteistoimintaan perustuvan suunnittelun myötä kestävydestä tulee uusi normaali yksilöiden ja yhteisöjen arkeen."

-Kuusi polkua kestävyteen (2020)

Kuva: Azote Images for Stockholm Resilience Centre.

<https://blogs.helsinki.fi/kestavyyspankki/erilaiset-kestavan-kehityksen-mallit/>

Tulevaisuus on yllättävällä tavalla yllättävä

- Tulevaisuuden visiointi luo myös dialogia tulevaisuuden toimista, suunnista ja poluista.
- Toivottava tulevaisuus, ei-toivottava tulevaisuus, mahdollinen, todennäköinen, epätodennäköinen tulevaisuus.
- Erilaisten tulevaisuuksien kuvittelu vaatii tietoista ponnistelua: mielikuvitusta, luovuutta, nykyhetkestä ja ennakkoletuksista irtaantumista ja loogisen ajattelun haastamista.
- Yksilöt voivat aloitteellisesti ja vastuullisesti vaikuttaa tulevaisuuden rakentumiseen.

Kuva: Kukka Harvilahti 2023.

Oikeudenmukaisuus osana siirtymää

- perusta kulttuurin kokonaisvaltaisessa, globaalissa muutoksessa. (Paaskoski et al. 2022.)
- Taiteen ja kulttuurin keinoin voidaan tunnistaa kestämyyttä kulttuurissa ja pyrkiä muuttamaan tapoja.
- Voidaan sekä välttää virheitä että löytää koeteltuja, hyväksi havaittuja ratkaisuja.

Taiteilijat kestävyys- havahduttajina

- Ympäristötaide koskettaa ihmisten tunteita ja tuo yllättäviä näkökulmia olemassa oleviin ympäristöihin.
- Taiteen avulla voidaan saada ihmiset luontoon, uusia elämyksiä luonnosta ja havaintoja ihmisyydestä> voi vahvistaa ymmärrystä luonnon merkityksestä ja haavoittuvuudesta.
- Taiteilijat voivat vauhdittaa ja vahvistaa siirtymää oikeaan, kestäväan ja planetaarisen hyvinvoinnin huomioivaan suuntaan. (Latvala-Harvilahti 2022; Siivonen et al. 2022.)
- Kuvat Seinäjoelta Reetta Partasen Kutsuvieraat (2020) teoksesta vuonna 2022.

Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030

Kooste tavoitteista

Kulttuuriperintö omana ja yhteisenä

Kulttuuriperintö, luonto ja ilmastonmuutos

Kulttuuriperintö, oppiminen, osaaminen ja tutkimus

Kulttuuriperintö ja talous – kestävästi ja luovasti

[Valtioneuvoston periaatepäätös kulttuuriperintöstrategiasta 2023–2030](#)

Biokulttuurinen perintö

- Kulttuuri ja luonto yhteinen kokonaisuus. > Arvot.
- Yhteisöillä on luonnonpaikoista ja sen muutoksista paikallista, sukupolvelta toiselle välittyvää tietoa; esim. joet, suot, järvet.
- *Biokulttuurinen perintö* viittaakin yhteisön tietoihin ja erilaisiin käytänteisiin - sekä pysyviin että muuttuviin arvoihin. Keskeistä kulttuuriset merkitykset, hyvinvointi ja resilienssi, muutokseen sopeutuva elämäntapa.

Ks. Lisää Paaskoski, Heikurainen ja Latvala-Harvilahti (toim.) 2022:

https://issuu.com/luston_julkaisuja/docs/978-952-69018-7-9

Kulttuuriperinnöstä tulevaisuusperintöön

Tulevaisuusperintö

kulttuurisen

kestävyysemurroksen välineenä

- **tavoitteellista elävää perintöä, kestävyystaitoja, joka tähtää kulttuurisen kestävysemurroksen tuottamiseen.**
- tarkoitus hylätä nykyisiä kulttuurisia tapoja, jotka ovat ekologisesti vahingollisia.
- edistää ja laajentaa kulttuurista kestävysemurrosta suuntaan, joka tukee ja vahvistaa ekosysteemiä.

• Siivonen 2021, Siivonen 2022, Siivonen et al. 2022, Paaskoski et al. 2022.

Tulevaisuusperintöverstas (1/2)

- DYNAMO-hanke (Turun yliopisto Tulevaisuuden tutkimuskeskus/Siivonen 2020-2022 Sitra & Museovirasto rahoittajina)
- Tulevaisuusperintöverstaat ja niiden kattavat teemat: Maanviljelijöiden tulevaisuuden rooli, teollisuusperintö, tekniikkasuhde, luontosuhde, metsäsuhte, digitaalinen valokuva, lähiympäristö, resilienssi...
- Arjen (elämäntavan, maailmankuvan) muutokset: oma osuus ja omat havainnot tavoitteellisessa murroksessa.
- Skaalattavissa muihinkin muistiorganisaatioihin ja laajemmalle kulttuurikenttään.
- [Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöverstas. Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön \(lusto.fi\)](#)

Kuva: Design-museo/Pedaali [Helmikuun etäjäsenilta – A&DO -tulevaisuusperintöverstas tiistaina 15.2.2022 klo 15-18 – Pedaali](#)

Tulevaisuusperintöverstas (2/2)

” Tulevaisuusperintöverstas on viisivaiheinen, aikahyppyjä sisältävä verstas, jossa osallistujat yhdessä keskustelemalla määrittelevät itselleen tärkeitä tulevaisuuksia ja luovat tulevaisuusperintöjä. Verstaassa hyödynnetään tulevaisuudentutkimuksen menetelmiä ja teorioita, kuten tulevaisuusverstaan menetelmää ja tulevaisuuslukutaitoa, elävän perinnön toimintatapoja, sekä museossa toteutuessaan dynaamisen museon supervoimia ja museokokoelmien näkökulmia.”

- <https://lusto.fi/wp-content/uploads/2022/03/lusto-dynaaminen-museo.pdf> (sanasto, s. 63.)

Lopuksi

- Kulttuurissa ja taiteessa on kestäviä ja kestäättömiä toimintatapoja.
- Elävään perintöön (ja muistiorganisaatioihin) on tallentunut niin kestäviä kuin kestäättömiäkin esimerkkejä erilaisista toimintatavoista.
- Tunnistetaan muutostarve yhdessä > kuunnellaan yhteisöjä ja osallistetaan muut ihmiset mukaan.
- Osallistamisessa hyödynnettävissä erilaisia tulevaisuuden ajattelua ja toimijuutta vahvistavia menetelmiä.

Lähteet ja kirjallisuus

Empowering People to Imagine and Realise Climate Resilient Futures Through Culture – from Arts to Heritage (2022)

Kulttuuriperintö voimavarana kestäväälle tulevaisuudelle ja hyvälle elämälle : Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi 2022–2030. Toim. Mirva Mattila. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-795-6>

Kuusi polkua kestävyteen. Evästyksen systemisen kestävyysmurroksen edistämiseksi Suomessa 2020. [Kuusi-polkua-kestävyyteen_julkaisu2020.pdf](#) Suomen kestävyyspaneelin julkaisuja.

Latvala-Harvilahti, Pauliina 2021: *Kulttuuriperinnöt kestäväan tulevaisuuden avaimina : Taustaselvitys kulttuuriperintöstrategian laatimisen tueksi.* Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-889-2>

Latvala-Harvilahti, Pauliina 2022: Kohtaamispaikkana suo. Suotaide kulttuuriperintö- ja luontoarvojen yhdistäjänä. *Terra* 134(2) 83–97. <https://doi.org/10.30677/terra.112015>.

Latvala-Harvilahti, Pauliina (2021): Mire Art: Environmental Artivism and Future Agency in the Landscape of Mining. *Ethnologia Scandinavica*, 51, 81-101.

Miller, Riel (toim.) (2018): Introduction Futures Literacy: transforming the future. In *-Transforming the future: Anticipation in the 21st century*. UNESCO, Paris ja Routledge, New York.

Ollila, Johanna ja Hujala, Teppo 2022: Tulevaisuustaidot ja tulevaisuusoppiminen. Aalto, H-K. et al. (Toim.): *Tulevaisuudentutkimus tutuksi– Perusteita ja menetelmiä.*

Paaskoski, Leena, Siivonen Katriina, Vähäkari, Noora, Latvala-Harvilahti, Pauliina, Pelli, Päivi, Granlund, Maria & Hujala, Teppo (2022): *Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöoverstas. Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön.* <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/153501/Dynaaminen-museo-ja-tulevaisuusperintöoverstas.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lähteet ja kirjallisuus jatkuu

- **Siivonen, Katriina et al. 2022: Kestävyyssmurroksen keinot. Teoksessa *Kestävyyden avaimet. Kestävyystieteen keinoin ihmisen ja luonnon yhteiselo.* (2022).** Tarja Halonen, Kaisa Korhonen-kurki, Jari Niemelä & Janna Pietikäinen (toim.) Helsinki: Gaudeamus.
- **siivonen, Katriina & Latvala-Harvilahti, Pauliina & Vähäkari, Noora & Paaskoski, Leena & Pelli, Päivi 2022.** ”Tulevaisuusperintöverstas kestävän tulevaisuuden edistäjänä.” Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä, 238–247. Toim. Hanna-Kaisa Aalto, Katariina Heikkilä, Pasi Keski-Pukkila, Maija Mäki & Markus Pöllänen. TVA-julkaisuja 1/2022. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia: Turku.
- **Steffen, Will;** Richardson, Katherine; Rockström, Johan; Cornell, Sarah E.; Fetzer, Ingo; Bennet, Elena M.; Biggs, Reinette; Carpenter, Stephen R.; de Vries, Wim; de Wit, Cynthia A.; Folke, Carl; Gerten, Dieter ; Heinke, Jens; Mace, Georgina M.; Persson, Linn M.; Ramanathan, Veerabhadran; Reyers, Belinda & Sörlin, Sverker (2015): Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, 347(6223), 1259855. <http://science.sciencemag.org/content/347/6223/1259855>.
- **Vähäkari, Noora, Latvala-Harvilahti Pauliina, Siivonen Katriina 2020:** Kulttuurinen kestävyysmurros on välttämätön osa ekologista jälleenrakennusta. -*Futuuri* 4.